

KLINIKA OCZNA

ACTA OPHTHALMOLOGICA POLONICA
ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA OKULISTYCZNEGO
M I E S I Ę C Z N I K

ROK 93

LIPIEC—SIERPIEŃ

Zeszyt 7—8 (594—595)

Założony w roku 1899 przez
BOLESŁAWA WICHERKIEWI-
CZA jako Postęp Okuli-
styczny (do 1914), wznowiony
w r. 1923 przez KAZIMIERZA
NOISZEWSKIEGO jako Klini-
ka Oczna, redagowany od
1931 r. m.in. przez WŁA-
DYŚLAWA H. MELANOW-
SKIEGO, 1956—1981 przez
WITOLDA J. ORŁOWSKIEGO

Komitet redakcyjny

Prof. dr Teresa BARANOWSKA-GEORGE (Szczecin), prof. dr Zofia FALKOWSKA (Warszawa), prof. dr Ariadna GIEREK-ŁAPIŃSKA (Katowice), prof. dr Kazimierz GERKOWICZ (Lublin), prof. dr Piotr HANCZYC (Wrocław), prof. dr Barbara IWASZKIEWICZ-BILIKIEWICZ (Gdańsk), prof. dr Tadeusz KĘCIK (Warszawa), prof. dr Zofia KRAWCZYKOWA (Łódź), prof. dr Krystyna KRZYSTKOWA (Kraków), prof. dr Jerzy MORA-WIECKI (Gdańsk), prof. dr Andrzej STANKIEWICZ (Białystok), prof. dr Irena ŚWIETLICZKOWA (Łódź), prof. dr Zofia TRZCIŃSKA-DĄBROWSKA (Warszawa), doc. dr Halina WOLTER-CZERWIŃSKA (Warszawa) i prof. dr Helena ŻYGULSKA-MACHOWA (Kraków)

Redakcja

Redaktor naczelny: prof. dr Józef KAŁUŻNY
Zastępca redaktora naczelnego: doc. dr Maria STARZYCKA
Sekretarz redakcji: dr Andrzej MIERZEJEWSKI
Redaktor działu streszczeń: dr GRAŻYNA MALUKIEWICZ-WISNIEWSKA
Streszczenia angielskie: prof. dr Marian MERZ
Sekretarz techniczny: Krystyna REWOLIŃSKA
Adres redakcji: ul. M. Skłodowskiej-Curie 9, 85-094 Bydgoszcz, tel. 21-21-84

Wydawca: PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LEKARSKICH
ul. Długa 38-40, 00-238 Warszawa

Klinika Oczna jest ujęta w indeksie przez Excerpta Medica

Treść

K. Pecold: Profesor Witold Jan Orłowski 1918—1988	185	U. Mester i D. Knaflic: Olej sylikonowy w chirurgii odwarstwienia siatkówki — wskazania i doświadczenia kliniczne	211
M. Prost: Wyniki badań doświadczalnych nad możliwością zastosowania niskiej temperatury w leczeniu retinopatii wcześniaków	188	K. Gerkowicz, M. Prost, M. Gerkowicz i W. Kątski: Odwarstwienie siatkówki jako powikłanie po lensektomii w zaćmie urazowej	215
E. Augustyniak i I. Świetliczko: Porównawcza ocena przepływu krwi i krzywej pulsacji w tętnicach rzęskowych tylnych zaopatrujących naczyńiówkę i przednią część nerwu wzrokowego	191	J. Juszek, H. Goryszewska-Macioch i B. Kornacki: Wyniki witrektomii u dzieci	217
O. Palacz, W. Lubiński i K. Penkala: Znaczenie ERG typu „pattern” (PERG) w diagnostyce jaskry	194	P. Hańczyc, J. Woźny i G. Popiela: Pomarszczenie plamki po operacjach odwarstwienia siatkówki	221
J. Kopaczek i M. Mokrzanowska-Galička: Zachowanie się fali x ERG u pacjentów ze zwyrodnieniem plamki	197	S. Bogacki, A. Gotz-Więckowska i K. Manyś-Kubačka: Laseroterapia w zmianach cukrzycowych bieguny tylnego gałki ocznej. Obserwacje wczesne	224
B. Koraszewska-Matuszewska i E. Samochowiec-Donocik: Stany patologiczne ciała szklistego po urazach oka u dzieci	199	Z. Zagórski, W. Grunwald i A. Jarczowski: Histologiczna klasyfikacja czerniaków naczyńiówki	226
M. Starzycka: Rodzinna wysiękowa witreoretinopatia — vitreoretinopathia familiaris exsudativa. I. Przegląd piśmiennictwa	202	M. Prost: Patogeneza neowaskularyzacji siatkówkowej	229
M. Starzycka i A. Ciechanowska: Rodzinna wysiękowa witreoretinopatia — vitreoretinopathia familiaris exsudativa. II. Opis 4 przypadków	205	M. Prost: Zespół niedokrwienia naczyńiówki W. Marcinkiewicz i S. Cholewiński: Przystawka stereoskopowa do jednoczesowej rejestracji obrazu dna oka	236
K. Pecold i G. Richard: Zasady kwalifikacji odwarstwień siatkówki do pneumoretinopeksji	208	Sprawozdania
Streszczenia z piśmiennictwa obcego
Kronika	238
190
223

KRYSTYNA PECOLD

Profesor Witold Jan Orłowski 1918-1988

Ryc. 1. Profesor Witold J. Orłowski.

Spotykamy się dzisiaj po raz 18-ty, ale po raz drugi pod nieobecność inicjatora tych zjazdów, a po raz pierwszy — bez Jego słowa wprowadzającego. Profesor Witold Jan Orłowski w roku ubiegłym z powodu choroby był nieobecny na XVII Sympozjone Retinologicznym — napisał jednak słowo wprowadzające do tego Sympozjonu. Nie ma Go po raz drugi na naszym Zjeździe — między nami — i wielu z nas boleśnie odczuwa tę nieobecność. Brak nam Jego osoby, Jego uśmiechu, Jego zapachu, ale brak nam również Jego wiedzy, umiejętności organizacyjnych — tego wszystkiego co powodowało, że Profesor Orłowski był jedną z najważniejszych postaci naszych spotkań, narzucając im klimat i rangę naukową.

Był taką Postacią od samego początku, od roku 1970 kiedy na zorganizowanym Zjeździe Wychowanków poznańskiej Kliniki i Katedry Okulistycznej w Obrzycku z okazji 50-lecia poświęconym odwarstwieniu siatkówki, powołano z Jego inicjatywy Sekcję Retinologiczną¹.

Z Kliniki Okulistycznej AM w Poznaniu, kierownik: doc. dr med. Krystyna Pecold

Reprint requests to: Doc. dr med. Krystyna Pecold, ul. Raszyńska 40 A m. 11; 60-135 Poznań, Poland

PROFESSOR WITOLD JAN ORŁOWSKI 1918—1988

Presented is the activity of prof. W. J. Orłowski with particular consideration of his contribution to the Retinological Section of the Polish Ophthalmological Society. The beginning and the course of His professional and scientific work are also described. In the last place are presented the figures of ophthalmologists connected with the Wrocław University, emphasizing the contributions of professor Orłowski for the history of ophthalmology.

Ryc. 2. Uczestnicy Zjazdu Wychowanków Poznańskiej Katedry i Kliniki Okulistycznej w Obrzycku.

Sekcja ta postanowiła corocznie organizować spotkania naukowe — dzisiejsze jest 18-tym (11 sympozjonów odbyło się w Poznaniu, bo tak bardzo ta Sekcja wiązała się z Jego osobą, po jednym w Zakopanem, Gdańsku, Krakowie, Warszawie, Szczecinie i Mrągowie). Jesteśmy już bardzo liczni, zważywszy, że na pierwszych zjazdach było 115 uczestników¹. Liczba zainteresowanych tą dziedziną okulistyczną systematycznie rosła, a wraz z tym powiększyła się liczba uczestników z kraju i zagranicy. Na 10 zjeździe było 355 uczestników, w tym 41 gości zagranicznych, a dzisiaj chęć uczestnictwa wyraziło 475 okulistów.

Profesor Orłowski był dumny i przywiązany do Sekcji — obok Klubu J. Gonina była ona wtedy jedyną na świecie zajmującą się zagadnieniami siatkówki. W ubiegłym roku powstała dopiero Sekcja Retinologiczna Niemieckiego Towarzystwa Okulistycznego (DOG). Nieczęsto to przypadek w nauce polskiej, że wyprzedzenie organizacyjne sięga tylu lat.

Z inicjatywy Profesora wybijano medale dla wybitnych retinologów polskich i zagranicznych. Komisyjnie przyznano je następującym osobom:
Prof. Ingrid Kreissig, 1974 RFN
Prof. Harvey Lincoff, 1974 USA
Prof. Mireille Bonnet, 1975 Francja
Prof. Karl Hruby, 1980 Austria
Prof. Manfred Tost, 1980 NRD
Prof. Claude Gailloud, 1980 Szwajcaria
Prof. Witold J. Orłowski, 1981 Polska
Prof. Albert Jutte, 1981 NRD
Prof. Gerd Meyer-Schwickerath, 1981 RFN
Prof. Helena Żygulska-Machowa, 1983 Polska

Prof. *Wolfgang Jaeger*, 1985 RFN
 Prof. *Charles L. Schepens*, 1986 USA
 Dr *Maria Bartkowska-Orłowska*, 1986 Polska
 Doc. *Krystyna Pecold*, 1986 Polska.

Rozwój retinologii polskiej i światowej — tej niestarej dziedziny okulistycznej nie tylko pasjonował Profesora, ale i cieszył, a Sekcja była Jego „ukochanym dzieckiem”.

Okulastyką Profesor *W. J. Orłowski* zainteresował się bardzo wcześniej — już 2 tygodnie przed uzyskaniem w r. 1947 absolutorium rozpoczął pracę w Klinice Okulistycznej w Łodzi, prowadzonej przez prof. *Janusza Sobańskiego*. Dyplom lekarza otrzymał w r. 1950, praktycznie po pełnym stażu okulistycznym koniecznym do specjalizacji. Od r. 1951 pracował jako asystent na oddziale okulistycznym Wojskowego Szpitala Okręgowego w Warszawie. W r. 1952 uzyskał doktorat na podstawie pracy „Zespół *arachnoiditis optico-chiasmatica*” i od r. 1955 został ordynatorem tego Oddziału.

W r. 1961 uzyskał w AM w Warszawie stopień naukowy doktora habilitowanego n. medycznych na podstawie rozprawy: „Z nowszych zagadnień anestezji w chirurgii oka”².

Od 1.06.1965 decyzyją Rady Wydziału i Senatu AM w Poznaniu i Ministra Zdrowia obejmuje kierownictwo Katedry i Kliniki Okulistycznej w Poznaniu, którą kierował do końca września 1988 r. Profesor od czasu swego przybycia kontynuuje piękne tradycje szkoły poznańskiej — tworząc ośrodek zajmujący się chorobami siatkówki, a zwłaszcza jej odwarstwieniem. W tym okresie był opiekunem 5 przewodów habilitacyjnych, promotorem 16 prac doktorskich, wychowawcą 2 kierowników klinik i wielu ordynatorów oddziałów okulistycznych.

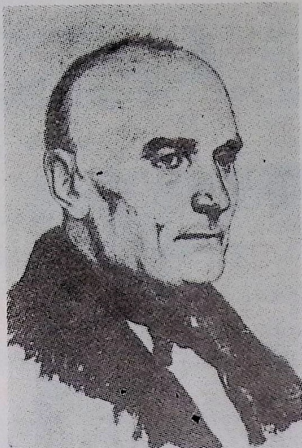
Ci, co mieli szczęście bliżej Go poznać, obcować z Nim na co dzień wiedzą, że był człowiekiem niezwykle skromnym, nie zabiegającym o splendory i pochwały. Ale przecież cieszył się wielkim uznaniem jako człowiek, badacz, lekarz, organizator życia naukowego, autor 208 prac naukowych, autor i redaktor podręczników, redaktor miesięczników i czasopism medycznych, specjalistycznych i popularyzatorskich. Profesor był członkiem kilku towarzystw naukowych, w tym kilku zagranicznych. Wspierał swoją wiedzą rozliczne rady i komisje naukowe. Jest to tylko jedna z dziedzin zainteresowań profesora.

Profesor był wielkim humanistą, erudytą, człowiekiem o wszechstronnych zainteresowaniach. W ostatnich latach owocnie zajmował się historią okulistyki, od dawna już filatelistyką i numizmatyką.

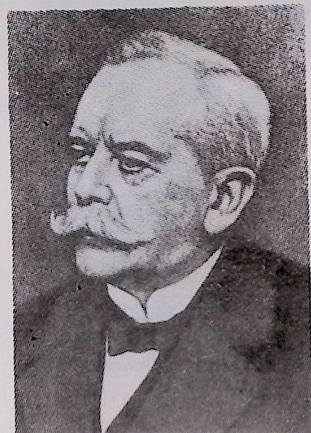
W ostatnich latach heroicznie znosił swoje cierpienia. W rok przed śmiercią pisząc swoją biografię przytoczył takie oto zdanie: „No cóż, albo starość nie udała się Stwórcy, albo medycyna jeszcze do niej nie dorosła. Pozostała już tylko siła woli”.

W czasie porządkowania gabinetu Profesora znaleźliśmy m.in. kartkę z nazwiskami: *Foerster*, *Uthoff*, *Groenouw*, *Purkinji*. Znałe zainteresowania Profesora historią medycyny nasunęły mi myśl — że osoby te będą związane z Uniwersytetem Wrocławskim i okulastyką miały być przedstawione na dzisiejszym Sympozjone. Zgodnie z Jego myślą i prawdopodobnie życzeniem czynię to pokrótce.

*Purkinji*¹ (1789—1869) — pracował jako profesor fizjologii we Wrocławiu od r. 1823 przez 26 lat. Opisał zasady oftalmoskopii (27 lat przed *Helmholtzem*), był twórcą obrazów *Purkinjiego*.

Ryc. 3. *Purkinji* (1789—1869).

Ryc. 4. *Uthoff* (1853—1923).

Ryc. 5. Profesor *Witold J. Kapuściński* (1910—1988).

*W. Foerster*¹ (1825—1902), był profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1873—1896; w swoich pracach dotyczących fotometrii był pionierem. Skonstruował perymetr, który przyjął się we wszystkich klinikach.

*W. Uthoff*¹ (1853—1923), następca *Foerstera* na Uniwersytecie Wrocławskim, w latach 1896—1923, był twórcą neurooftalmologii.

*Arthur Groenouw*¹ (1862—1945) — był profesorem na Uniwersytecie od 1889 r., znany jest ze swoich prac dotyczących dystrofii rogówki.

*Witold J. Kapuściński*² (1910—1988), kierownik Kliniki Okulistycznej od r. 1945 do 1979, szkolony w Poznaniu i we Francji, badacz błony naczyniowej i jaskry. Był zwolennikiem badania dna oka w obrazie odwróconym, pozostając wierny tej metodzie do końca — tak bardzo dziś znów popularnej.

Są to tylko krótkie fragmenty historii okulistyki wrocławskiej. Jednak niech to dzisiejsze podążanie, choć skromne, za Jego myślą, której nie zdążył już zrealizować będzie hołdem dla zmarłego Profesora.

PIŚMIENICTWO

1. *Gorin G.*: History of Ophthalmology. (Perish Inc., Wilmington 1982). — 2. *Hańczyc P.*: Profesor *Witold Juliusz Kapuściński* (1910—1988). *Klin. oczna* 90: 265—266 (1988). — 3. *Orłowski W. J.*: Nasze tradycje. *Klin. oczna* 40: 617—622 (1970). — 4. *Orłowski W. J.*: Słowo wprowadzające do X Sympozjonu Retinologicznego. *Klin. oczna* 82: 599—601 (1980). — 5. *Orłowski W. J.*: Z nowszych zagadnień anestezji w chirurgii oka. (PZWL, Warszawa 1959).

Praca wpłynęła: 5.07.1989 (nr 5585).

W następnym zeszytcie Kliniki Ocznej

- J. Toczolowski*: Wpływ leków hamujących aktywność prostaglandyn na pojawianie się leukocytów w żłach po doświadczalnym uszkodzeniu nabłonka rogówki
G. Ciszewska: Badania nad zachowaniem się aktywności urydylotransferazy galaktozo-1-fosforanowej w erytrocytach u chorych z zaćmą przedstarczą
T. Kęćik i J. Ciszewska: Ostrość wzroku i refrakcja w pseudofakii
T. Kęćik i J. Ciszewska: Kąty przesączania w oczach pseudofakijnych
T. Kęćik i J. Ciszewska: Ciśnienie śródgłokowe w oczach pseudofakijnych
M. Domostawski i M. Kasprzak: Badania reograficzne w guzach wewnątrzgłokowych
E. Poppe i J. Grochowski: Ocena skuteczności Pentoxifyliny w leczeniu zakrzepów naczyń żylnych siatkówki. Doniesienie wstępne

- Z. Nawrocka, J. Nawrocki i I. Świetliczko*: Wyniki leczenia rozlanego cukrzycowego obrzęku płanki laserokoagulacją typu scatter grid. Doniesienie wstępne
Z. Nawrocka: Odległe wyniki leczenia ropnego zapalenia wnętrza gałki ocznej za pomocą witrektomii
L. Glasner i D. BenEzra: Wstrzykiwanie toksyny botulinowej do mięśni okoruchowych w zaburzeniach ruchomości gałki ocznej
L. Portacha, M. Zydecki, J. Ciszewska, A. Zamłyńska, P. Lewandowski i M. Domostawski: Pemphigoid jako przyczyna znacznego upośledzenia ostrości wzroku
W. Omulecki i J. Sempłowska-Szewczyk: Trzy przypadki guzów tarczy nerwu wzrokowego
A. Filipowicz-Banachowa i E. Sidorowicz: Nerwiakowłókniak worka łzowego
H. Niżankowska: Problemy etiopatogenetyczne w jaskrze pierwotnej otwartego kąta